

cu știrile mai noue despre grevă, lupta pentru vicișpanie, revoltă în Petroșeni, etc.

Văzând, că trece zi după zi și trenurile nu se mai pun în mișcare, — Sâmbătă a pornit din Deva spre Piski, Orăștie și alte orașe, *posta cu căruța*, după moda veche.

Mulțumită acestei avansări (în loc de electricitate, napoi la căruța...), am primit Sâmbătă după amiază câte-o foaie din apropiere, câte-o epistolă ce se opri prin Deva, etc. Din Pesta ori alte orașe, până la sfârșitul săptămânii, n'avam nimic.

Lupta pentru vicișpanat!

Pe Joi, 21 April, fusese conchemată la Deva consfătuirea „frunțașilor“ congregaționali, doar dirimă ei cumva în o parte chestia alegerii de vicișpan.

Consfătuirea, altfel slab cercetată, poate și pentru-că Mercuri se oprise circulația trenurilor, — s'a sfârșit cu un curat fiasco.

Nu s'a ajuns la nici o înțelegere. Lupta rămâne deschisă între Pogány și Török.

În consfătuire Kenderesy Árpád a cântat osanele lui Török, fisolgăbirul Hunedoarei, — care altfel ci-că pășeste coala a vicișpan de părlește pe unde pășeste! (Vezi corespondența de mai jos), —

Francisc Simon (din Orăștie) a pledat pentru Pogány Árpád, proto-notarul, care cunoaște — zice — mai bine lucrul vicișpanului, fiind și acum substituit de vicișpan, —

Bar. Nopcsa e pentru Török, care e om „practic“, pe când Pogány e mai teoretic!... (Să vede că se caută oameni practici în zilele de azi ale „practicului“ Tisza!), —

Szentiványi Gabri pentru Csulay (solgăbirul din Deva), —

Hollaky (deputatul Zărandului) e pentru Krasznay, solgăbirul Zărandului, (care l-a ajutat la alegeri), —

Dr. Ajtai reproșează fișpanului că se mestecă și presionează în chestie, fiind înrudit cu Török.

Mara, fișpanul, se apără. Am, zice, și eu părerea mea, dar' nu fac presiune pentru nimenea.

Réthi zice, că vicișpanul trebuie să fie și teoretic, ca și practic.

Lázár László e pentru Pogány, Dr. Muntean pentru Török.

Statul s'a risipit apoi fără a se ajunge la nici o înțelegere. Ba poate cu atât mai tare s'a deschis acum calea corțșirilor desperate!

De concurat au concurat cinci inși: Pogány (Deva), Török (Hunedoara), Csulay (Deva), Krasznay (Brad), și Pietsch.

Greva trenurilor.

Despre puternica grevă a trenurilor aflăm mai nou următoarele:

Greva a pornit din Pesta. Marți în 19 April la 6 ore după prânz s'a declarat: întreg personalul stațiilor mari din Pesta, a lăpădat lucrul. La 12 noaptea comitetul conducător al grevei, a dat poruncă de a fi oprit ori-ce tren ce sosește. Asta a și urmat.

Cercat'au cei mai mari destul să-i capaciteze pe greviști, n'a plătit nimic, abia că peste noapte au mai putut porni dela direcțiunea din Arad un tren care a venit până la Piski, unde a adormit și el.

Iar Mercuri până la amiază, deja în țeara întreagă s'a știut ce-i comanda, și s'au oprit trenurile în țeara întreagă!

Dela Petroșeni a pornit Mercuri un tren spre Piski. În mai multe locuri au atentat asupra lui (să vede că oamenii liniei de fer). Așa la Băiești *au puscat asupra lui*. La Băcia i-au spart ferestrele, — până-ce conducătorul lui s'a văzut silit a fugi de pe el și a-l lăsa oprit și pe acesta.

Pe foată linia se dase poruncă, ca șefii să nu deie bilet, nici concediu celor ce ar vrea să meargă la congresul conchemat în Pesta. Dar sute de inși au plecat fără nici un concediu dela mai mari!

Din Fiume au sosit Mercuri 84 de inși la congres. Cum au sosit în stație, *au fost arestați toți!*

Pentru asta au fost apoi mari demonstrațiuni în Pesta. Câțiva deputați au interpelat în dietă, și ministrul, spre a se încungiura aprinderile și mai rele, — i-a slobozit îndată pe toți din arest!

Greva aceasta e una din cele mai puternice din câte a văzut lumea: **38.000** e numărul funcționarilor de stat de tren, cari acum s'au răscolat contra stăpânului neîndurat cu ei.

Între Viena și Pesta umblă trenuri conduse de soldați, din regimentul de tren și telegraf. Și vin din Viena la Pesta cu artici de hrană pe cari capitala ungară îi aducea zilnic din țeară și fără de cari ar ajunge în lipsă grozavă cu hrana de toate zilele.

Cu toate astea toate celea s'au urcat duplu în preț. Un kilo de carne e în Pesta, în timpul ăsta, cu 3 cor!

În Orăștie am aflat Sâmbătă, că greva *mai poate ținea și 3—4 zile!*

Să vorbește și de aceea, că dacă guvernul nu va face o pace cinstită, ci trimite trenuri conduse de soldați, **greviștii vor tăia droturile de telegraf și telefon**, aducând statului grozavă pagubă, — căci fără acelea nu poate porni nici un tren, că nu se poate da de știre despre plecarea lui la stația vecină!

O știre spune, că slujbașii de trenuri, mai toți soldați în rezervă, **vor fi chemați sub arme**, ca soldați, și apoi ca soldați li-se va porunci să slujească la stațiile lor pentru conducerea trenurilor, sub urmarea grelelor pedepse militare!

Sub Tisza s'ar putea și acest lucru draconic!

Vineri sfatul ministerial a făgăduit greviștilor, că dacă până sara la 6 își încep lucrul, îi iartă pe toți și le împlinește cererile pe cât poate de drept. De unde nu, pornește cu puterea! Greviștii nu s'au încrezut însă.

Ca mâne a venit guvernul cu adutul. Ministrul de honvezi Nyiri, a chemat la serviciu militar, prin ordinul subscris pe M. Sa, pe toți slujbașii de tren cari sunt soldați în rezervă,

anume 11.000, apoi le poruncește cătănește să meargă la gara unde au fost, să slujească la tren!

Asta a înfrânt rău și a înspăimântat pe greviști.

A mărit apoi încurcătura în în tabăra greviștilor faptul, că guvernul a primit **5600** de slujbași noi, vestind lăpădarea din slujbă a alor 5600 din cei ne-supuși.

Sâmbătă au plecat câte-un tren condus de soldați din Regimentul de tren și telegraf.

Pe el mergea un comisar al guvernului, care lua declarații în fiecare gară dela șefi, de-'s învoiași să pornească trenurile. Mulți s'au lăsat capacitați, declarând că vreau, prin ce s'a spart mult puterea grevei.

La Orăștie acel tren cu comisarul condus de un corporal militar, a sosit Duminecă pe la 10 dim.

El avisa mereu la centru, că până unde a putut împăca găriile.

Duminecă au și pornit alte trenuri mai în rânduială și după amiază am primit și noi aici postă mai multă.

Pe încetul comunicațiunea se va pune în rânduială.

O parte de slujbași vor cădea jertfă luptei lor — dar celor rămași li-se va îmbunătăți soarta.

Azi, Luni, pe când încheem și acest adaus la foaie, aflăm că trenul de comitat dela Deva iar' n'a venit, — *că în Piski s'a declarat greva de nou!*, deși se mulcomiseră.

Și așa nu știm dacă foaia asta, pusă de Luni n. a. la postă, va pleca ori va mai dormi în stație?

Trenurile sosite asară erau goale. Nimeni nu cutează să se sue pe ele.

Urmările pot fi încă urite. Miile de lăpădați din slujbă vor deveni cete de oameni primejdiși trenului, cercând să-'i facă rele neînchipuite!

Dela Teiuș spre Cluj nu poate merge tren, că i-au scos șinele. Tot așa în alte puncte ale țerii.

Statul va avea pagube grozave, i-se vor face mii de procese de despăgubire, afară de milioanele pierdute zilnic din venitele regulate.

Dela Hunedoara

Drepturi câștigate. Casina — oprită. Candidatul nostru. —

Animata luptă, susținută de Români din Hunedoara, cu privilegiu alegerii de membrii în reprezentanța orășenească — își arată deja roadele mult promițătoare. Căci *îndreptarea listelor electorale s'au făcut în Hunedoara în mijlocul unei neobicinuite interesări*.

Până când în anii trecuți, îndreptarea listei o făcea comisia după bunul ei plac, căci aproape nici un orășan nu-și vedea de dreptul său de alegător — de data asta, în ziua îndreptării listei, erau pline toate salele casei orașului de cetățeni, ce căutau să-'și valideze dreptul de alegător.

Resultatul — pe lângă toate apucăturile folosite — este relativ foarte bun! **Peste treizeci de Români** — care până acum au fost lipsiți de dreptul de alegător, **au fost luați în listă** — de silă, ca de voie bună!

Fabrica de fer — cea cu „misiune patriotică“ și-'a trimis în foc pe cel mai aprig om ce-l are — pe directorul substituit și consilierul reg. Stroiny Roman. O pornise omul pe d'a călărele. Dar a trebuit să vină la ogașe mai bună, căci Români încă își aveau pe cei mai buni ai lor — la postul lor.

La rectificarea listei — Români desigur vor fi din nou la postul lor și atunci isbânda, sperăm că va fi îmbucurătoare.

Volnicia lui Tisza.

În săptămâna aceasta a primit dl Dr. G. Dubleșiu, presidentul casinei române din Hunedoara, constituită în mod provisor — decisiul ministrului de interne, prin care **a respins aprobarea statutelor noii casine române** — pe motivul că „în Ungaria nu poate permite alcătuirea de casine cu caracter național nemaghiar“.

Că de unde își ia dl ministru Tisza justificarea acestui decisiu — nu știm — dar, că dl Tisza și-'a renegat convingerile și părerile ce spunea că le are față de împăciuirea cu naționalitățile — asta ne-o dovedește. Și-o fi uitat de toastul d-sale dela Arad, rostit, adevărat, de mult, și în alte împrejurări...

Vorba Românilor: **ce naște din picică — șoareci mănacă**.

Fiul satrapului zdrobitor de naționalități Ludovic Tisza, cum se fie el mai puțin satrap!

În fața Decisiei ministerial, că ce vor face Români hunedoreni, — în momentul acesta încă nu pot spune. Dar' aceea e sigur, că vor cauta mijlocul potrivit — ca totuși să aibă unde și ce ceti românește.

„Vicișpanul“ nostru.

Și prin Hunedoara se simte destul de bine iritația, ce s'a pornit în jurul alegerii de vicecomite a comitatului Hunedoara.

Doar' aici la noi își are „reședința“ cel candidat pentru cumnăție — la vicișpanie.

Aici deja de mult își are suita sa de aspiranți la protecția și grațiile vicișpanului — ce va să fie. Dacă lucrul n'ar fi atât de serios, — ne-am omorî cu risul de caraghioasă ținută a domnului candidat de vicișpanie. Căci iată o palidă contură a situației actuale:

...E cătră unsprezece ore -- înainte de amiază. Prin urmare în pragul „déli sörözés“-ului, cum numesc domni nostri d'aici, golirea câtorva pahare de bere — înaintea prânzului. Toți știu, că dl candidat zilnic binevoeste a lua câte o bere — între orele 11—12. Se silesc dar' să fie toți la postul lor. Punct 11 ore. Ușa hotelului „Central“ se deschide și întră grav — un aspirant de protecție. El e primul azi — dar' ce folos, — că dl Măria-Sa (asa mai e supra numit „candidatul“ nostru) încă n'a binevoit să sosească ca să-'l poată vedea. Sositul se așează la masă. Întreabă dacă e proaspătă berea. Și face atent chelnerul:

— Ear' o să-'ți auzi azi dela d-nul Măria-Sa — căci e prea rece berea.

Sosise încă unul. ăsta e mai grav căci vrea să ajungă domn — la centru. Așteaptă și el, povestește încet cu soțul de așteptare — toți stau în gledă. A sosit.

— Pții ear' a-'ți stricat aerul aci — binevoeste Măria-Sa a zice. Deschideți ferestrele.

— Poate e mai potrivit să fie deschisă ușa dinspre odaia orășenilor — opinează un pricepător sanitar.

— Fie, zice El, și se așează în fruntea mesii.

În jur are deja vre-o 6—7 bărbați cum le-am zice în „Warte-Gebühr“. Și tot vin. Se împopulează masa și dl Măria-Sa începe să vorbească cu glas înalt. Se înțelege El știe toate, Lui nu-i place nimic, El are drept totdeauna, Lu-i nu-i contrazice nime.

Toți îl ascultă. Beau. Și iarăși vorbește El și earăși tac ei. Dar' nime nu se mișcă dela masă — până când Măria-Sa nu pleacă.

Și te-ai dus dulce minune... Pst! Ca mâne poimâne o fi ișpan (acum vice și apoi fi) și nu poți ști.....

Războiul.

Pe câmpul de luptă a avut loc o nouă înfrângere a Rușilor pe mare, în care o altă corabie rusească a fost scufundată de japonezi, putând scăpa de pe ea, din vre-o 900 soldați, numai 7 ofițeri și 70 soldați!

Pe uscat iaponzii au început deja a încunjura Port-Arthurul și în Rusia e teamă mare pentru soarta lui!

Alegerea de vicișpan.

Pe 18 Maiu va fi conchemată congregația care va avea să efectuiască și alegerea de vicișpan.

Ceialalți candidați s'au retras, rămânând numai Pogány și Török.

Putem informa pe membrii români, că biurolul de organizare dela Orăștie, a pregătit un plan de organizare și va conchema o conferință generală a membrilor, la care vor fi poștiți și mai mulți nemembri, pentru a constitui clubul.

Acea conferință va avea să hotărască și ținuta față de alegerea de vicișpan, că adevărat se între membrii români și ei în alegere, ori doar' se stea de-o parte.

Acum ca să știe ziua congregației, biurolul poate alege mai bine și ziua pentru conferința dorită.

Tulburări în Petroșeni.

Sâmbătă din Petroșeni s'a dat telegrame la Deva, că acolo peste 400 muncitori dela tren și și alții, clocotesc și amenință cu revoluție, încât averea și viața cetățenilor e în primejdie, și au cerut ajutor militar.

Duminecă de dimineață a pornit din Orăștie o companie de infanterie, înarmată cu gloanțe aspre, la Petroșeni, pentru a face ordine.

BCU Cluj / Central University Library Cluj